

Gregory Salzman
Vertaling: Caroline Meijer

Cuny Janssens foto's van het eiland Amami-Oshima, in de Japanse prefectuur Kagoshima, laten de kusten, het bergachtige terrein, het gematigde klimaat, de flora en de bewoners van het eiland zien. En al zijn er geen foto's van bewerkt land bij, toch wijst veel op de voorspoed van Amami-Oshima. Ook is duidelijk dat het eilandleven dicht bij de natuur staat en sterk afhankelijk is van de natuurlijke omgeving en van de materialen die ter plaatse voorhanden zijn. De kunstenaar schept zichtbaar evenveel genoeg in de natuur als in mensen en toont een voorliefde voor plaatsen waar mensen in nauw contact staan met hun omgeving. De connecties zijn duidelijk en liggen er niet dik bovenop. Aan het werk ligt geen programmatische grondgedachte of agenda ten grondslag. De foto's verraden een grote nieuwsgierigheid en veel respect voor een scala aan alledaagse verschijnselen. Stuk voor stuk beschrijven de foto's momenten die zijn wat ze zijn, zonder verdere bedoelingen. Elk moment wordt gekenmerkt door schoonheid. Als je de foto's als reeks beziet, zie je de verbanden tussen de opvallende kenmerken van de fysieke omgeving en de karakteristieke culturele kenmerken van de geportretteerden, bijvoorbeeld het gelijksoortig chromatisch palet van de omgeving en wat mensen aanhebben.

Het standpunt van Cuny Janssen is zowel intiem als objectief. In picturale zin wijst intimiteit op een gevoel van lichamelijke nabijheid en op het contact dat wij als beschouwer met het onderwerp hebben. De vaststelling van dat standpunt heeft implicaties voor de schaal. Het gaat om de manier waarop voorgrond, middenplan en achtergrond zich tot elkaar verhouden en waar de nadruk op wordt gelegd. Op Janssens foto's worden deze drie ruimtelijke registers doorgaans aanzienlijk gecomprimeerd, waardoor er een hoge mate van dichtheid en tactiele betrokkenheid optreedt. Haar foto's zijn rijk van tonen en chromatisch verzadigd. De mise-en-scène is frontaal, direct en natuurlijk. Meestal zijn de foto's geconstrueerd rond een formeel middelpunt. Deze subtiele centrering is van belang voor het zwaartepunt van haar werk, dat alles te maken heeft met een subtiel gevoel van onveranderlijkheid, met de bespiegelende kwaliteit en de fysieke aanwezigheid ervan.

Kinderen en ongerepte natuur zijn haar favoriete onderwerpen. De ongedwongenheid van kinderen en de uitzonderlijke schoonheid van de landschappen passen naadloos bij de natuurlijke directheid, de oprechtheid en de invoelende kwaliteit van haar kunst. De kinderen in haar foto's kijken zonder enige reserve of behoedzaamheid de camera in. Absoluut vertrouwen of openstaan voor de wereld en voor onmiddellijke ervaring – dat is waar Janssens kunst op uit is. Het samensmelten van gedachte en gevoel. Zowel haar foto's van mensen als die van natuur worden gekenmerkt door dezelfde lyrische aandacht en door het stilzetten van de tijd. De lichamelijke schoonheid van haar foto's wordt door hun uitzonderlijke beeldscherpte, evenwichtigheid en helderheid spiritueel gedistilleerd. In de Nederlandse kunst en cultuur staat haar kunst in een lange traditie, waarin alledaagse onderwerpen alle aandacht krijgen en waarin aanzicht en inzicht vereenzelvigd worden.

Op de hier afgebeelde foto kijkt een meisje op van haar bord en recht de camera in. Een cesuur in het weefsel van de werkelijkheid, het opschorten en tegelijk impliceren van tijd, vormt de basis van de foto. Het midden van de compositie wordt gevormd en verankerd door het bord. De voorstelling zweeft tussen vergankelijkheid en bestendigheid. Ze bevat diverse onvolmaakte ronde en daardoor sensuele vormen, die elkaar nabootsen en versterken en waarvan de plaatsing van primair belang is voor de compositie. Het tweevoudige contrast van het oranje tegen het hemelsblauw en het groene accent tegenover de roodpaarse diepten van de tafel is oogstrelend. De prachtige glans van het beeld, benadrukt door het glimlicht op de onderlip van het meisje, wordt verder versterkt door de schilderachtige weerspiegeling van de voorwerpen in het tafelblad. De aanwezigheid van de sinaasappel versterkt de aanwezigheid van het meisje en vergroot haar schoonheid. De monumentaliteit en tijdloosheid van dit huiselijke tafereel vloeien ook voort uit de plaatsing van het centrale motief in een veelomvattend verband tussen massa en leegte, waardoor de ruimte voelbaar wordt.

Bij elke ontmoeting met schoonheid wordt ons denken even opgeschort. De ervaring van schoonheid gaat iedere mogelijke verklaring voor haar bestaan steeds weer te boven, en toch is er een sterke neiging om het krachtige gevoel dat ons bevangt te herleiden tot zijn bron. We voelen de behoefte te begrijpen waarom iets ons ontroert.

De schoonheid van de andere hier afgebeelde foto, een close-up studie van vegetatie, wordt zowel bepaald door het contrast van stralende glans en donkere holten als door de dubbelzinnige bevestiging van massa/tastbaarheid en het opschorten van de zwaartekracht. De heldere maar toch ongrijpbare structuur van de foto, gecreëerd door de fugatische wisselwerking van veelvoudige submotieven, maakt de ruimte voelbaar en prachtig sensueel.

De ruimtelijke samenhang of compositionele leesbaarheid van de foto heeft direct te maken met het enkele grote blad dat zich direct tegenover een externe lichtbron bevindt

en hem weerspiegelt. Dit belangrijkste, glanzende element bepaalt het beeldvlak en dient als ruimtelijk referentiepunt waaraan de relatieve stand en positie van alle andere bladeren worden afgemeten. Door de opvallende aanwezigheid van dit element en door de fugatische consistentie van de compositie worden rondgaande beweging en stilstand met elkaar gecontrasteerd. De ruimtelijke vloeïendheid en de cruciale 'ont-aarding' van de foto zijn een gevolg van de tegenstelling tussen massa en stralende lichtheid en van de omdraaiing van boven en onder die tegen de intuïtie en tegen de wet van de zwaartekracht indruist. De voornaamste elementen van de compositie (het drietal grotere bladeren) bevinden zich aan de 'voet' van het kader, terwijl de wortels en donkere zones (gewoonlijk aan de aarde gebonden) zich vooral aan de bovenkant van het beeldvlak bevinden.

Diverse elementen ondermijnen de uniformiteit en maken het beeld interessanter, zoals de wirwar van kale twijgen (links boven). Ook opvallend is de solitaire, verticale tak (voorground onderaan) waarvan het gevorkte uiteinde het licht opvangt en die zodoende contrasteert met de donkere holte erachter. Hierdoor komt dat verder lege vlak in de compositie tot leven. Er is geen enkel gebied in de foto dat zich niet aftekent of waar niets gebeurt of waardoor de aandacht verslapt.

Net als bij de andere foto waar het onderwerp ruimtelijke kwaliteiten kreeg, heeft de zinnelijke schoonheid van deze foto ook een zeker grandeur.